

جستاری در صورت و معنای هنر آینه‌کاری با تاکید بر هنر مفهومی و معماری اسلامی

علی دل‌زنده‌روی^۱، غلامرضا طوسی‌ان‌شاندیز^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد، پژوهش هنر، دانشگاه پیام نور تهران شرق، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

^۲ استادیار دانشگاه پیام نور تهران شرق، تهران، ایران

Alidzr.com@gmail.com

چکیده

آینه‌کاری، هنری غنی و بهره‌مند از شگفتی‌آفرینی هنرمندان آینه‌کار ایرانی است. این هنر گرچه در بستر عرفان اسلامی خلق شده است، اما نگرش و ظرافت هنر بومی ایران که در ابنیه تاریخی و مذهبی تجلی یافته را در پیکره خود دارد. هنرمند آینه‌کار، براساس مکان‌فرارگیری آینه و طبق نقوش مورد نظر، دست به برش و تراش آینه می‌زند. قطعات برش داده شده اغلب به شکل‌های مختلف هندسی هستند که با حفظ تقارن، در زوایای مختلف و هماهنگ به صورت برجسته یا فرو رفته در فضای دیوار، سقف، گنبد و... قرار گرفته‌اند. این قطعات موزون هر آنچه در پیش روی آن‌ها قرار بگیرد را به مثابه نوازندگان یک ارکستر موسیقی که با هارمونی یک قطعه را می‌نوازند، باز نمود می‌کنند. فضای آینه‌کاری شده، نه تنها از منظر زیباشناختی یک اثر هنری مجرد تلقی می‌شود، بلکه به دلیل ارتباطی که فرد با قطعات آینه در این فضا برقرار می‌کند، شباهت با نوعی از هنر مفهومی نیز دارد. همچنین این‌طور به نظر می‌رسد که فضای آینه‌کاری شده، تمثیلی از عالم مُثُل است. سوالات در این پژوهش عبارتند از «هنر آینه‌کاری چیست و بیان‌گر چه مفهومی است و همچنین صورت و معنا در هنر آینه‌کاری به چه صورتی تجلی یافته است؟» و همچنین ضمن بررسی خاستگاه ظهور آینه‌کاری، به ارتباط آن با هنر اسلامی در بستر معماری اسلامی پرداخته می‌شود و در خصوص صورت و معنای نهفته در این هنر و ارتباط آن با هنر مفهومی، مباحثی تشریح می‌گردد. روش تحقیق در این مقاله توصیفی - تحلیلی و روش جمع‌آوری اطلاعات نیز کتابخانه‌ای است.

واژه‌های کلیدی: هنر، آینه‌کاری، هنر اسلامی، هنر مفهومی، معماری